

...bella pene
 ...venerunt
 ...angelorum desiderantibus
 ...et sup. effectus di
 ...xerunt

...ais impetratis et unum
 ne pueris is omi hora hui ac om
 no ueto v te minus te opto salutau
 ipro tibi oñe laudis qz unusquisqz
 intoz de tua reuerentia cogit
 it aut explicare potuit exhibere
 ray illas v hies duplicatas cu facicullo
 rosary euen igatas et illud rosary
 qz no ut debuit sed ut potuit dixit
 tibi veneranda consolatio mea licet idi
 gno pro salute mpto: nec oro
 manuscum hoc minimum sed am
 miz tibi aeditissimus aspicias
 que obsecro i laudis et amorez tui
 semp dirigas: et post hanc vita i co
 templatione altissimi dei et tui
 quam cito rapies? amez?

10957

Inc

W17
a
420

Smith 1493

Suppl. pag 20, 52

C, 1, 3 H, 2

[1498] [Paris] [Pitres
de Bre]

7
Dum per Virtutes boni efficiuntur
ideo de Virtutibus primo tractas-
bitur et de aliis consequenter suis

in locis videbitur

¶ Et primo quattuor sunt Virtutes prin-
cipales videlicet.

Prudētia. fortitudo. tēperantia. ⁊ iusticia.

¶ Quattuor nos edocet prudētia videlicet
Præterita recollere. presētia disponere. futu-
ra previdere. et dubia suspendere. i. indiscus-
sa dimittere.

¶ Quattuor sunt que fortitudo nos ins-
truit. videlicet.

In prosperis in superbiam non erigi. in ad-
uersis ad p̄ma non deici. iniurie illate nō
sumere vindictam. ⁊ iocūdā ducere Vitā

¶ Quattuor sunt que temperantia nos
amonet. videlicet.

Circumcidere superflua. restringere desir-
deria. ab illicitis abstinere. et blandimen-
ta reicere

¶ Quattuor iusticia nos edocet videlicet
Honeste viuere. alienum non ledere. ⁊

a. i.

Brie discutere. et unicuique ius suū tribuere
¶ Quattuor sunt que ex fide pueniunt. V3.
Vite rectitudo. anime pabulum. dei cultus.
et paradisi premium.

¶ Quattuor sunt que ex spe procedūt. V3.
Leticia cordis. anime sobrietas. releuatio
laboris. et vite longeuitas.

¶ Quattuor sūt que ex caritate pueniūt. V3.
Honorē deo impendere. propinū diligere.
releuare oppressū. et errantem corrigere.

¶ Quattuor sūt que prudētiā iducūt. V3.
In scientiis studiū. in rebus experimētū
nocturna discussio. et prudentum imitatio

¶ Quattuor sūt que temperatiā iducūt. V3.
Infirmiatis cōtinuatio. acquirēdi cupi-
ditas. dei obsequium. et ypocrisis viciū.

¶ Quattuor sunt que ostētiā inducūt. V3.
Timor supplicii spes laudis obseruātia
iusticie. et status celestis glorie

¶ Quattuor sunt que prudentiam. iusticiam.
Veritatem et constantiā eludūt. V3.
Amor. odium. timor. et lucrum

¶ Quattuor sunt que hominem perfectū

Inc 417

reddunt. Videlicet.

Deum colere. p̄ximū diligere. facere alit
quod sibi Vellet fieri. a se non inferre
sibi nollet inferri.

¶ Quattuor sūt que ex ira pueniunt. V3
Pentis turbatio. sui ignorantia. indecens
factio. et iniqua sententia.

¶ Quattuor sūt que hoīez in supbiam per
ducunt Videlicet.

Ingratitudo seruitii. oppressio prop̄imi. et
gule detractio. et ire promotio.

¶ Quattuor sūt q̄ ex inuidia pueniunt. V3
Dolor mundi. inuidiosi ex̄terminium. dis
sentio populi et euersio ciuitatum

¶ Quattuor sūt q̄ ex auaritia pcedūt. V3
Rapine. periuria. fraudes. et homicidia

¶ Quattuor sūt q̄ ex luxuria pueniūt V3
Corporis et aīe pollutio sēsūū debilitatio.
dīnutio pat̄monii: et acceleratio senectutis

¶ Quatt̄ sūt q̄ ex gule vicio emergūt V3
Corporis egritudo. opum consumptio. de
lectatio minima. et mors prematura.

¶ Quattuor sūt que ex accidia pcedūt V3

Ira. calamitas. contemptus sui. & egestas
Quattuor sunt que i superbia hominem
perducunt. Vide. *Act.*

Sensus. potentia. dignitas. et parentela
Quattuor sunt que superbiam minuunt
Videlicet.

Paupertas. oppressio. senectus. & egritudo
Quattuor sunt que iram pariunt. *Vz.*
*I*risio. contumelia. ingratitude. & iniusticia

Quattuor sunt que iram minuunt. *Vz.*
*D*ulce eloquz. Vidicta satisfacio & penuria

Quattuor sunt q auaricia induit. *Vz.*
*D*enurie formido. senectutis oppressio. ali
eni inuidia. et filiorum copia.

Quattuor sunt q auariciaz minuunt *Vz.*
*D*iuiciarum copia. salubris iuentus. & *u*
*l*argis conuersatio. et proles defectus.

Quattuor sunt q luxuriaz alliciunt. *Vz.*
*D*ina gradia. ciborum superfluitas. multi
etum conuersatio. et nimia quies.

Quattuor sunt q viciu gule iducunt. *Vz.*
*A*ssuetudo taberne. imitatio curie. redditu
um copia. et quies continua.

3
Quattuor sūt q̄ gule Viciū minuūt V3
Lucri anxietas. fame inrasio. fatigatio
corporis. et penurie afflictio.

Quattuor sūt q̄ inuidiam pariunt V3
Honorie cupido. Lucri desiderium. alterius
felicitas. et cum Vicinie odium.

Quattuor sūt que inuidiā euellunt. V3
Potētie priuatio. penurie aduentus. sensu
in elisio. et Virtutum defectus

Quattuor sūt que accidiā iducunt. V3
Locū obscuri habitatio. quies solitaria. tu
mor displicibilis. et cogitatie debilis

Quattuor sūt que accidiā minuūt. V3
Conuersari cū dilectis. manere cum gaude
tib⁹. insistere cum minimis. et itesse cū letis

Quattuor sunt que regi iuste reguanti
conueniunt.

Paterno regimine regere subditos. regno
meritis amicos acquirere. affabilem se pre
bere errantibus. et iusticiam cum clemētia
ministrare delinquentibus.

Quattuor sunt que aduocato seruari
conueniunt

Aduersarium patienter audire, audita Vigili mente discutere, discussa congrua respōsione adhibere, et iuste proprieq; iuxta audita concludere.

¶ Quattuor sunt que per litigantem seruari cōueniunt.

In proponendo consilium, in responderede humilitas, in litigādo diligentia, in exponendo largitas.

¶ Quattuor sunt que per tabellionez seruari conueniunt.

In officio assiduitas, in scribendo Velocitas, in mercede curialitas, et in notando Veritas.

¶ Quattuor sunt que per rectorem loci seruari expediunt, Videlicet.

Pacis conseruatio, Victualiu procuratio, condecens prolatio Verborum, et iusticie conseruatio.

¶ Quattuor sunt que paterfamilias debet obseruare, Videlicet.

Sub timore congruo familiaz regere, alimenta secundū redditus exhibere, documē

4
ta iusta docere. et in domo temperate se p̄bere
¶ Quattuor sūt que militi queniunt. V3
Census. probitas. sensus. et largitas.

¶ Quattuor sūt q̄ domo ueniūt. V3
In seruiēdo curiositas. i agēdo Velocitas
i dictis affabilitas. i in gestis hylaritas

¶ Quattuor sūt que domicelle siue domi
ne conueniunt. Videlicet.

In facie i mēbr̄ formositas. i gestis hone
stas. i i domo curiositas. i corporē castitas

¶ Quattuor sūt que acille congruūt. V3
In seruendo curiositas dñe sue curas ha
bere et secreta non pandere. pudiciā serua
re. i domus negotia fideliter p̄cutare.

¶ Quattuor sūt que medico ggruunt. V3
Morbi causā diligēt̄ perquirere. sepe egros
tum Visitare. medicinas Vt congruūt exhi
bere. et egrotum instanter confortare.

¶ Quattuor sūt q̄ p̄ egriū seruare expediūt
V3 Vt medico obediat. i necessariis largit̄
expendat. fiduciam gerere medico. et Vt se
confortet in ocio.

¶ Quattuor sūt que plato conueniūt. V3

in ministerio assiduitas. in gestibus honestas. in regimine castitas. in correctione benignitas.

¶ Quattuor sunt que subiecto religioso conueniunt Videlicet.

Ut ministerio sollicite immaneat. obedientiam prelati faciat. omnia deuotetur. et orationibus deuocetur.

¶ Quattuor sunt que scolari congruunt Videlicet.

Doctori reuerentiam exhibere. sectiones frequenter sepe repetere. et in dubiis prudentiores consulere

¶ Quattuor sunt que doctori congruunt Videlicet.

Dicenda preuidere. cui dicat prospicere. quod dicat aduertere. et dicta sua ordinate proferte

¶ Quattuor sunt que auditori congruunt Videlicet.

Dicentem audire. audita patienter discutere. sapida mente tradere. insipida confestim obliuisci.

5
Quattuor sunt que prudenti conueniunt
videlicet

Tolere iusticiaz. bonis fauere. releuare oppressos. et errantem corrigere

Quattuor sunt que prudentem illudunt
videlicet

Enormia scienter committere. iusticiam negare merentibus. alios indecenter despiciere. et omni Verbo credere

Quattuor sunt que consulenti expediunt
videlicet

Dicta partium audire. audita cum actis sollemniter discutere. salutarium a partibus equaliter petere. et consilium legaliter impendere.

Quattuor sunt que concinatori siue predicatori conueniunt

Placida populo suauiter pandere. dicta ad dicenda seriatim ordinare. annectere breuitate congrua. et factum comprehendere

Quattuor sunt que mercatori conueniunt
videlicet

In contrahendo discretio. in Vendendo cu

rialitas, in contractibus legalitas, & contra
hentibus affabilitas.

¶ Quattuor sunt que curialibus congruunt. Videlicet.

Audire patienter, respondere prudenter, ne
minem sedere, et unicuique seruire.

¶ Quattuor sunt que ductori conueniunt
Videlicet.

Census ad expendendum, multitudo arma
torum, victualium et armorum copia, et
conditionum aduersariorum noticia.

¶ Quattuor sunt que per gerentem guers
tam considerari, conueniunt

Quis est qui guerram gerit contra quem
guerram gerit propter quam causam gerit
et quis esse poterit effectus guerre que gerit

¶ Quattuor sunt que in guerra expediant.
Generis nobilitas, patrie dilectio, cordis
securitas, et in bello discretio

¶ Quattuor sunt que conseruatori pacis
expediunt.

Alienum non inuadere, patientiam habere,
sediciosa tollere, et in cunctis iusticiam obseruare

6
Quattuor sunt que rectori subiecto cōs
ueniunt.

In licitis rectori parere. ciuitati recte cons
sulere. bonos attolere. et malos conari ops
primere.

Quattuor sunt que tyranno in subies
tos conueniunt.

Proceres honorare. neminē offendere. so
brie loqui. et solícite dominari.

Quattē sūt que petēti considerate queniūt
Quid petit. a quo petit. et cāz quare petit et
q̄s erit effect⁹ si fiat Vel neget illd qd̄ petit

Quattē sūt ḡna hoīm aliis p̄minētū
Reges ī subditis. parētes ī liberis. mariti
ī v̄poribus. et magistri in scolatibus

Quattuor sunt genera hominum bene
ficia obliuiscētium.

Puer cū adoleuerit. humilis cuz sublima
tus fuerit. superbus superbia innodatus.
et in carceratus a carcere liberatus

Quattuor sunt genera hominū aliis ī
iuste presidentium.

Pecuniosi. fallaces. superbi. et audaces.

Quattuor sunt genera hominum min⁹
quæ lucrantur assuetudinem.
Rector ex regimine. mercenarius ex semi
ne. mercator ex mercimonio. et sacerdos ex
officio.

Quattuor sunt genera hominum deo
mundo displicentium.

Pauper elatus. diues mendax. senex lus
tuosus. et seminans iter fratres zizaniæ

Quattuor sunt genera hominum sum
me prudentia egentium

Sacerdos in penitentia. iudex in sententia
medicus in egrotis. et diues in thesauro

Quattuor sunt genera hominum in pe
nuria delabentium

Prodigus. gulosus. senex. et rixosus

Quattuor sunt genera elemosine
Erogare pauperibus. vindictam dimitte
re ledentibus. correctionem adhibere peccā
tibus. et errantem reuocare ab erroribus

Quattuor sunt genera hominum diui
tias adquirentium

Fallaces. auari. discreti. et curiosi

Quattuor sunt genera hominum per
tinaciter obstinatorum

Tyranni in receptione domini. hereticus
in prauitate fidei. assuetus. Verbis impro
perii. et possessor aliene rei

Quattuor sunt genera amicorum
Sunt amici fortune. amici mense. amici fi
dei. et amici federis

- Primi fortuna recedente fugiunt
- Secundi mensa cessante euanescent
- Tercii durant perpetuo
- Ultimi durante seruitio

Quattuor sunt genera hominum prin
cipatum adquirentium

Perniciosi. audaces. curiosi. et sagaces

Quattuor sunt genera hominum ami
cicias adquirentium.

Largi. potentes. mites. et affabiles

Quattuor sunt genera hominum quis
bus inuitis confertur beneficium.

Debitor cum liberatur a debito. puer cum
berberatur pro delicto. sitargicus cum ex
citat a sonno. freneticus cum ligat mebro

7
+
F
Quattuor sunt que rite ieiunanti conueniunt. Manducare cum modestia. Deuitare vicia. reminisci celestibus. rogare pauperibus.

Quattuor sunt genera hominum diuersimode felicitium. Felix est qui dei se cuius felicitatem incumbit. qui rerum causas patenter digerit. qui mundi ruinam deuitare potuit. et felix quem periculum alterius cautum fecit.

7
+
A
Quattuor sunt genera hominum diuersimode infelicitium. Infelix est qui enormi peccato incumbit. Infelix est qui dum benefacere potest desistit. Infelix est qui nescit et doceri spernit. Infelix est qui docere negat et bene noscit.

Quattuor sunt qui dolorem hominibus inferunt. filiorum interemptio. possessionum perditio. inimicorum exaltatio. et amicorum oppressio.

Quattuor sunt que ad delictum hominem impellunt. Vt Ira. necessitas. odium. et cupiditas.

Quattuor sunt que ad beneficium quem impellunt. Vt Lucrum. timor. seruitas. et amor.

¶ Quattuor sunt homini necessaria. V3
Ignis. aer. aqua. et terra

¶ Quattuor sūt que ex singulis elemētis
viviunt. V3 Alec ex aqua. salamādra ex
igne. talpa ex terra. gamaleon ex aere.

¶ Quattuor sunt que plus aliis q̄ sibi
vis cōferūt. V3 Aues cū nidificant. apes
cū mellificant. boues gerēdo onera. oues
ferendo Vellera:

¶ Quattuor sūt homini multū cōferens
tia. V3 Oues. boues. gall ine. z anceres

¶ Quattuor sūt quoz abūdantia multū
dāno efficit. Mulierz multitudo. ciboz abūs
dātia affluētia p̄boz maloz. p̄batio iiqua

¶ Quattuor sūt q̄ graua hoi existūt V3
Seruire z nō gratificari rogare z nō epau
diri expectare. z nō visitari bñface. z nō mēri

¶ Quattuor sūt q̄ grauissima existūt V3
Facere i egretitudine. i paup̄tate degere. im
prudēti dño assistere. z carceribus degere

¶ Quattuor sūt q̄ gratiosa hoi existūt.
Prudētib⁹ letari filiis. dinitis abūdare di
uitiis ex celsā dignitatē asseq. z vindictā

b. i.

de inimico nancisci.

Quattuor sūt q̄ ante rei factū expeditū
Vz Examinatio p̄cipii. discussio medii
p̄uissio finis. & cōsiliū sapientis

Quattuor sūt que post factū multū p̄
sūt Vz Hēs^o. peitētia. & exaiatio & tristitia

Quattuor sunt leuia & digna laudibus
Vz Verbis quenq̄ honorare. Veritate frui
neminem offēdere. & cū bonis conuersari.

Quattuor sūt q̄ felicitatē afferūt. Vz.
Filioꝝ multitudo. affluentia diuitiarū.
dominatio patrie & sanitas.

Quattuor sūt que hoī auferri & nūq̄
restitui possūt. Vz. Falsa relatione cū fas
ma denigratur. v̄ginitas cū fedā corporis
cōmptione subtrahitur. aīa cū iūmico su
biicit & mēbrū cū radicē a corpore euellit

Quattuor sūt que hoī auferri nō pos
sūt. Scientie thesaurus. aīmi nobilitas.
corporis tactus. et gustus sapidus.

Quattuor sunt q̄ cōferūt & cōferēti nō
desinūt. Sciētia q̄ docet. flāma q̄ ipēdit
assuetudo corporalis. & curialitas v̄balis

Quattuor sunt que homini in negotio discutienda sunt. Quid oporteat secundum necessitatem. quid deceat secundum utilitatem. quid liceat secundum equitatem. et quid expediat secundum honestatem.

Quattuor sunt que collegam respiciunt. V3 Dominatus in Urbe. coniugis amplexus. questus in odquisitione. et famelicus

Quattuor sunt que socium cupiunt. V3. In discrimine captus. in supplicio afflictus. in itinere meane. et dignitate predatus.

Quattuor sunt que pueri peragunt. V3. Irascuntur repente. recensentur sermionibus. obliuiscuntur facile. et beneficientibus eis libenter adveniunt.

Quattuor sunt que adulescentes faciunt. V3. Abutuntur patrimonio. castigari spernunt. inuoluuntur vitiis. et lucrari negligunt.

Quattuor sunt que sapientes peragunt. V3. Querunt diuitias. defectantur honori. querunt amicitias. et abstinēt se a turpibus

Quattuor sunt que senes agunt salubriter V3. Consulunt petentibus. largiter tri

buunt rogantibus preterita referunt lau-
dibus. presētia optimūt affectibus

¶ Quattuor sunt que ledunt et nichil cōs-
ferunt. Lupu ria. ster ilis. ridens. tristitia.
cogitat⁹ inanis. & mordens inuidia.

¶ Quattuor sūt que hominibus cōmunitē
nocēt. Supplicii afflictio. hūdi cupiditas.
census. et crudelitas

¶ Quattuor sūt que senioribus queniūt.
Verba fructifera. p̄mere. cōsilia prebere sa-
lubria. cōcordiam p̄dicinare discordātibus.
et doctrinā largiri simplicib⁹.

¶ Quattuor sūt q̄ bonis morib⁹ ogruunt
Senioꝝ v̄ba menti recondere. senioribus
parere. sobrie petēda doceri. officiū siue ob-
sequiū p̄ferre merentibus.

¶ Quattuor sunt que ducib⁹ belli conue-
niunt In bello suos hortari. alacrit⁹ hostes
debellare. Viriliter resistere. & ipsos anda-
cter inuadere.

¶ Quattuor sūt hominibus insatiabilia
Adquirendi Voluntas. oculoz intuitus.
scientie cupiditas. & auris audit⁹ placidus

Quattuor sunt que in homine sene ius
uenescunt. Tor timiditas. lingua et cupiditas

Quattuor sunt mundi opa abusiva Rex
iniquus in regimine. episcopus negligens et ignorans
sapiens sine opere. et diues sine elemosina.

Quattuor sunt opa abusiva cristianis
Puer otenciosus. pauper superbus. senex sine
religione. et femina sine pudore

Quattuor sunt opa seculo abusiva.

Dominus sine virtute. plebs sine disciplina
populus sine lege. et adolesces sine obediencia.

Quattuor sunt que terram concutiunt
Sertus vel rusticus cum regnauerit stultus
cum saturatus fuerit. mulier odiosa qui nupsit.
et ancilla cum domini heres extiterit.

Quattuor sunt hominibus graua:

Cum familia demere viuere. iniquis filiis
abundare. solitum lucrum perdere. et insolitum
damnum sustinere:

Quattuor hospiti conueniunt.

Placabilem se prebere omnibus. in auditu as-
fabilitas. in verborum platione honorem de-
querit. in facie se reddere cuiuslibet dei gratiam

¶ Quattuor sunt scientie ꝑ ceteris discē
de. Vꝫ Theologia. leges phisiqua. ꝛ decre
ta Prima est anime pabulum. Secunda
egenosditat. Tercia ē morbi remedium
Quarta est que ifimos sublimat

¶ Quattuor sunt artes nos in penuria
nutrientes. Grammatica. dyalectica. as
timethica. geometria. Prima est artium
principiū. sed census claudit hostiū. Ses
cunda Verū a falso discernit. Tercia do
cet numerū sed manus nescit compotum
Quarta mensurā tꝛe sed nimū exulat.

¶ Quattuor sunt que inducunt hominē
ad amorē Vꝫ. Vana gloria. acquirēdi cu
piditas. electi electio. ꝛ diuina inspiratio

¶ Quattuor sunt que a deo precipue pro
cedunt. Vꝫ. Vxor prudens. lingue facun
dia. naturalis sensus. ꝛ mundana gratia

¶ Quattuor sunt que doctorem ad bene
legendum alliciunt

Multitudo scolarium. scolarii compens
dium. sciētie acquisitio. ꝛ honoris attētio

¶ Quattuor sūt loquele q̄ sapiētibꝫ dis

edueniunt. Enormia sublimare laudibus
decetia opprimere affectibus. super igno-
tum scienter contradicere. et super imper-
tinens cum vicio decertare.

Quattuor sunt que sensum hominis
primunt. Mulieris dilectio. crudelis aduer-
sitas. timoris oppressio. et nimia pspitas

Quattuor sunt que in cause querela ne-
cessaria sunt. V3 Iudex preelectus. actor
ydoneus. reus congruus. et testis legitimus

Quattuor sunt que diuicius durare non
possunt. Riposus. imprudens. tyrannus
iniuste obtinens. et effrene expendens.

Quattuor sunt que sensum hominis
acuuunt. Lucri desiderium. nocturna discus-
sio. conferre cum prudentibus amulicis oblatio.

Quattuor sunt que in delictis nos nu-
trunt. Delicti perpetratio. delicti delecta-
tio. conseruatio peccantium. et impur-
nitas commissi.

Quattuor sunt ciuitates aliis lau-
dabiliores. Parisius in scientiis. roma in
actibus et strenuitate Janua in mercimino

niis. et Venetia i Victualibus nō ex se sed
aliunde.

Quattuor sunt que Verecundiā indu-
cunt. V3 Discretio penurie. illatio inius-
tie. alium deprecari. et a turba repelli

Quattuor sunt que Verecundiam res-
pellunt. Parcitas sensus. diuitiarum. cu-
mul⁹. eminēs sciētia & excellēspotentia.

Quattuor sunt que pater circa filiū p-
curare debet. Ipsū artis⁹ edocere. moribus
congruis instruere. ipsū sub iugo retinere
& competentet alere.

Quattuor sunt que filiū circa patrē
pcurare debet. Ip̄m reuereri. eidē totaliter
obedire i nullo contristari. & suo p posse bo-
na & necessaria sibi pcurare.

Quattuor sunt q̄silia v̄poris salubria
videlicet Virū ad r̄pā nō acuerē. i cognita
non acceptare. amplexus concubi ne dimitt-
tere. & cibos delicatos q̄ sobrietate appetere

Quaternarius beati thome de aq̄no
explicit feliciter

Inc
417

Stimulus.

diuini amoris deuotissim^o. a sacro
 iohane bonauenture editus cordiu
 oim iamore christi ihesu inflamatiu^o
 post eiusde varias impressioes i cor
 rectas vltiate emēdat^o z correctus
 p eximium sacre pagine professorem
 Magistrum Iohannem quēt in cano
 nicum z penitētiariū piēsiensem.

A. i.

4193 Pau Jazgins Mr. ...

= 414

Ine
418